

Kertomuksia maailmalta – ihmisiä valtioiden, yhteiskuntien ja palvelujärjestelmien rajoilla

Koordinaattorit:

VTT, Tutkija Marja Katisko, Diakonia-ammattikorkeakoulu

VTT, Yliopettaja Elsa Keskitalo, Diakonia-ammattikorkeakoulu

Työryhmässä tarkastelemme globalisaatiota laajasti globaalina kehityspoliittikkana että paikallisena sosiaalipoliittikkana ja palvelujärjestelmien tasolla. Globalisaatio on moniulotteinen käsite, joka voidaan määritellä kansainvälistymiseksi tai maapalloistumiseksi. Globalisaatiota tarkastellaan taloudellisena ilmiönä tai se voidaan ymmärtää kulttuurin, informaation, politiikan, ympäristön ja hallinnon tasolla. Asiyhteydestä riippuen globalisaatio on siis joko ihmisten ja markkinoiden liikkumista tai jopa globaalia hallintoa. Joissakin määrittelyissä globalisaatiotermi korostaa kansallisvaltioiden rajojen hämärtymistä ja etenemistä kohti tietynlaista maailmankansalaisuutta. Globalisoitumisella ja kansainvälistymisellä on mittavat vaikutukset sosiaalipoliittisiin toimintaympäristöihin ja palvelujärjestelmiin. Ihmisten liikkumista yli valtakunnan rajojen voidaan tarkastella politiikan ja lain abstrakteilla käsitteillä. Rajojen yli liikkumista säädellään luokittelemalla ihmisiä etnisen taustan ja yhteiskuntaluokan mukaan. Matkaajien luokittelu alkaa jo ennen kuin he pääsevät rajalle. Globalisaation vaikutuksia voi tarkastella hyvin laajasti esimerkiksi: maailmanyhteiskunnan tasolla, etelä-pohjoinen tasolla, Euroopan Unionin tasolla, kansallisvaltioiden tasolla, palvelujärjestelmien tasolla. Kun ihmiset ja heidän lähiyhteisönsä muuttavat globaalisti paikasta toiseen, he tuovat ja vievät mukanaan työvoimansa, perheensä, kulttuurinsa, taustansa sekä elämäntarinansa.

Paikallisen tason lisäksi suomalaisessa poliittisessa ja viranomaispäätöksenteossa ja toiminnassa on otettava entistä voimakkaammin osaa keskusteluun ihmisten ja yhteisöjen hyvinvoinnista ja eriarvoistumisesta globaalisti. Euroopan Unionin kansalaisten vapaa liikkuvuus ja Afrikasta tuleva pakolais- ja siirtolaisvirta ovat esimerkkejä väestön globaalista liikkumisesta, jonka vaikutukset näkyvät paikallisesti kuntien palvelujärjestelmissä. EU:n jäsenyys tuo jäsenvaltioilleen moraalisia vastuita, mutta kansallisvaltioilla ei ole rakenteita joilla vastuuseen vastataan.

Yhteiskuntatieteelliset ja sosiaalipoliittiset teoriat ja käsitteellistäminen ovat rakentuneet eri yhteiskunnissa eri tavalla. Nyt on aika keskustella globaaleista yhteiskuntatieteellisistä ja

sosiaalipoliittisista teorioista ja käsitteitä. Tervetuloa esittämään työryhmään alustuksesi, jonka avulla voimme käsitteellistää ja jäsentää globaalia maailmaa sekä globalisaation merkitystä yhteisöllisyyteen. Teoreettisten jäsenyksien lisäksi tervetulleita ovat esitykset joissa tutkitaan ihmisten kokemuksia siirtolaisuudesta, siirtotyöläisyydestä, rajojen ylittämisestä, paperittomuudesta, oikeudettomuudesta. Työryhmään toivotaan esityksiä sekä suomeksi että englanniksi.

Kansalaisuuden paikalliset ja globaalit rajat

Professori Pirkkoliisa Ahponen, Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden laitos
pirkkoliisa.ahponen@uef.fi

Kansalaisuutta on totuttu tulkitsemaan kansallisvaltion rajoissa. Nyt, uuden kansainvaelluksen ajassa, ihmiset muuttavat asuinpaikkaansa yli rajojen, yksilöinä ja joukoittain, pakotettuina tai vapaaehtoisesti. Kulttuuriset ja sosiaaliset kansalaisoikeudet politisoituvat ja kansalaisuuden ehdot on määriteltävä uudelleen.

Juuri julkaistavana oleva kirjassa ”Dislocations of civic cultural borderlines” (toim. Ahponen, Harinen ja Haverinen) käsittelemme käsitteellistä siirtymää metodologisesta nationalismista transnationalismiin ja kosmopoliittisuuteen. Tarkastelemme nykyisen muutostilanteen aiheuttamia vaatimuksia kansalaisoikeuksille sekä palvelujärjestelmien edustajien että maahanmuuttajien tulkintoina. Keskustelemme nuorisotyöstä, kansainvälisyydestä koulutuksessa ja Euroopan ulkopuolelta tulevien maahanmuuttajien työnsaantiehdoista. Tarkastelemme diasporajäsenyyttä ja kosmopoliittisuuden sosiaalisia, kulttuurisia ja moraalisia ehtoja.

Tässä esityksessä keskityn paikallisen ja globaalin identiteettipolitiikan suhteeseen siirtymässä paikallisuuden, etnisyyden ja nationalismin kehyksistä liikkuviin ryhmäidentiteetteihin, kansainvälisiin rajanylityksiin ja kosmopoliittiseen kulttuuriseen kansalaisuuteen. Havainnollistan esitystä omaan ja sukupolveni elämänsäkaareen kuuluneilla sosiaalisen identiteetin reunaehto- ja muutoksilla.

Mikä (kertomus) on muutoksen käyttöaine?

Professori Risto Eräsaari, risto.eräsaari@helsinki.fi

Tämä esitys pyrkii päällekaatuvaksi epävarmuudeksi ja jatkuvalla syötöllä tuleviksi uutuuksiksi hämärtynyttä *muutosta* koskevaan keskusteluun osallistumalla avaamaan käytännöllistä tulkintaa siitä minkä varassa tai mihin nojautuen maailma ymmärretään ja mitkä ovat ne mielikuvat joihin nojaudutaan. Esitän tässä elementit, joihin esityksessäni tukeudun. Tilanteesta, toiveista ja tunnelmista riippuen voin valita näkökulmaksi a) autonomisen toimijan yksilöperspektiivin, b) tutkimuksellisten valintojen perspektiivin tai c) yhteiskuntateorian perspektiivin. Numeroimalla elementit tavoitan tiiviin havainnollistuksen siitä mistä esitys koostuu ja missä järjestyksessä tarina kulkee. 1) Esitän nerokkaan *esimerkin* siitä minkälaiseen avautumiseen maailman ymmärrys on kiteytetty Iain McGilchristin tuoreessa kirjassa ”The Master and his Emissary”. 2) Kyse ei ole totuudesta vaan *metaforaan* nojautuvasta todellisuudenkaltaisuudesta (vrt. ”The metaphors we live by”). 3) Kokonaiset yhdenmukaisuuden ja toimijuuden välisten jännitteiden tasapainoehdoja määrittävät tieteenalat tällaisen *ontologian* varassa (”Pidetään kiinni sosiologiasta vaikei sitä niin olisikaan”). 4) ”Homo Hierarchicus”-kirjasta tutun ranskalaisen antropologin Louis Dumontin teesi, jonka mukaan yksilöllisyys ei niinkään ole uniikki kyky kuin *muutoksen käyttöaine* (fermentti) tuo tähän tulkintamahdollisuuden, jonka mukaan ”sisäiset voimavarat” ja ”yksilövalinnat” pakottavat tulkitsemaan moraalialueita, omaatuntoa, vertailuja jne. toisin. 5) Lyhyt keskustelu ”ylidokumentoiduista yhteiskunnista” (Luhmann) ja ”metapoliittisesta illuusiosta” (Kelsen) antaa suuntaa *muutosta yhteiskunnassa* koskevalle tulkinnalle. 6) Keskustelu huipentuu *kollektiivisingulaarin* käsitteeseen: se on käsite jolla kootaan yhteen historian, taiteen, uskonnon jne. yksittäisiä kategorioita ja joka auttaa tiivistämään sitä missä mielessä yksilö itse on kompakti merkityksikkö. 7) Loppukeskustelu tutkimuksellisista mahdollisuuksista.

Vammaisen lapsen ja hänen perheensä kotoutumisen tukeminen kunnissa ja järjestöissä

Larissa Franz-Koivisto, Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö & Mirkka Vuorento,
Kuntoutussäätiö

Tausta ja tavoite. Suomeen muuttaneilla ihmisillä voi olla terveydellisiä rajoitteita tai vammoja, joiden takia he tarvitsevat erilaisia palveluita ja tukimuotoja. Kun kyseessä on maahan muuttanut perhe, jossa on vammaisen lapsi, on perhe monella tavalla marginaalissa. Suomalainen yhteiskunta pyrkii edistämään perheiden kotoutumista erilaisin palveluin ja tukitoimin, mutta palvelut ovat hajallaan, jakaantuneet usealle sektorille ja niiden saatavuus vaihtelee kunnittain. Tässä esityksessä tarkastelemme perheiden ja vammaisen lapsen tarpeisiin järjestettyjä kotouttamis-, sosiaali- ja vammaispalveluita kunnissa ja kolmannen sektorin roolia tällä kentällä.

Aineisto ja menetelmät. Aineistona on kuntiin lähetetty kysely siitä, miten eri kunnat ovat järjestäneet kotouttamispalveluita sekä sosiaali- ja vammaispalveluita Suomeen muuttaneille perheille, joissa on vammaisen lapsi. Kyselyssä selvitettiin myös, minkälaisia toimintamalleja on kehitetty tämän asiakasryhmän tarpeisiin ja minkälainen rooli kolmannella sektorilla on palveluiden toteuttajana. Kyselyllä tavoitettiin 67 sosiaali-, vammais- tai maahanmuuttopalveluiden ammattilaista 58 kunnasta.

Kysely toteutettiin osana Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiön ja RAY:n rahoittamaa ETU-hanketta (2013-15), jossa edistetään ja tuetaan perheiden kokonaisvaltaista kotoutumista. Hankkeessa Suomeen muuttaneet perheet, joissa on vammaisen lapsi, saavat hankkeen kotoutumisneuvojan tuen. Kotoutumisneuvoja seuraa ja tukee perheitä ja auttaa näitä saamaan heille kuuluvia ja sopivia palveluja.

Tulokset. Kyselyn tulosten mukaan ammattilaiset kokevat perheiden suomen kielen taitoon ja kulttuuriin liittyvien seikkojen vaikeuttavan palvelujen järjestämistä. Suomalaisen palvelujärjestelmän monimutkaisuus ja koordinaation puute puolestaan hankaloittaa perheiden palveluista hyötymistä. Pääasiassa kuntien sosiaali-, vammais- ja maahanmuuttopalveluissa kuitenkin koetaan, että palvelut vastaavat melko hyvin niiden perheiden tarpeisiin, jolla on vammaisen lapsi. Yhteistyö kuntien ja kolmannen sektorin välillä näyttää olevan satunnaista, ja kunnissa tiedetään vähän kolmannen sektorin mahdollisuuksista tukea perheitä. Järjestöjen rooli muun muassa kotouttamistyössä on kuitenkin vahvistunut ja sektoreiden välinen yhteistyö tulee tiivistymään.

Venäläistaustaiset perheet peruspalveluiden käyttäjinä Suomessa.

Vaihtelevat subjektipositiot kiitollisuuden ja pettymyksen sekä aktiivisuuden ja riippuvuuden välillä.

Eveliina Heino, Tohtorikoulutettava, Helsingin yliopisto, eveliina.heino@helsinki.fi

Tutkimuksessani tarkastelen venäläistaustaisten perheiden kertomuksia kokemuksistaan suomalaisten peruspalveluiden käyttäjinä. Aineistona ovat 25 perheen haastattelut, ja tarkastelun kohteena on palveluiden käyttäjien puhe kohtaamisista peruspalveluiden ja niissä työskentelevien työntekijöiden kanssa. Kiinnitän erityistä huomiota siihen, miten haastateltavat kuvaavat peruspalveluita puheessaan sekä positioivat itsensä suhteessa peruspalveluihin.

Analyysin välineenä käytän diskurssianalyysia, sillä katson puheen tarkastelun avaavan mahdollisuuden tarkastella peruspalveluiden käyttöä ja käyttäjiä koskevia käsityksiä sekä niitä käsittämisen tapojen mahdollisuuksia, joita haastateltavilla on käytössään. Paitsi, että puhettavat kuvaavat eri ilmiöitä, ne konstruoivat myös subjekteja, sillä niissä muodostuu ihmisille erilaisia subjektipositioita, jotka ohjaavat heidät näkemään itsensä ja heitä ympäröivän maailman tiettyssä valossa. Positiot ovat osa jaettua sosiaalista todellisuutta ja ne ilmentävät myös kulttuurin normeja. Subjektipositoiden tarkastelu on sikäli mielekästä, että tietynlaiset positiot mahdollistavat ja rajoittavat tietynlaista toimintaa, tuottaen sekä riistäen tietynlaisia odotuksia, vastuuta ja oikeuksia.

Analyysini tuloksena tunnistin ja nimesin neljä eri positiota, jossa peruspalveluista sekä omasta suhteesta niihin puhuttiin eri näkökulmista. Näitä positiota ovat kiitollisen, pettyneen, aktiivisen ja riippuvaisen positiot. Positiot ovat sekä sisäisesti että keskenään hyvin jännitteisiä ja paikoittain ristiriitaisia. Tuloksista käykin ilmi, että haastateltavat käyvät neuvottelua maahanmuuttajiin yleensä liitetyistä leimoista sekä heihin kohdistetuista kulttuurisista odotuksista. Ensinnäkin he hylkäävät sekä julkisessa että poliittisessa keskustelussa konstruoidun ”laiskan, etuuksia väärinkäyttävän maahanmuuttajan” leiman. Toiseksi he tuovat esille myös peruspalveluiden epäonnistumiset, kuten niiden vaikean saavutettavuuden, epäselvän tiedon sekä tutkintoihin pätevöittämissä vaikeudet. Lisäksi autonomian ja vahvan toimijuuden saavuttaminen sekä hyvän, stabiilin elämän luominen näyttävät tavoitteena jokaisesta positiosta käsin.

Tuntemattomat – tutkimus paperittomista ja ihmisistä vailla oikeutta julkisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin Suomessa

VTT, Tutkija Marja Katisko, Kaupunkitutkimus- ja metropolipolitiikkaohjelma, Diakoniamattikorkeakoulu. marja.katisko@diak.fi

Eurooppaan kohdistuva historiallisen massiivinen pakolaiskriisi on täyttä totta. Se ei enää näy pelkästään uutiskuvina Välimeren turistisaarilta, vaan on kohdannut myös laajasti Suomea, Lapista pääkaupunkiseudulle asti. Pakolaiskriisin syyt löytyvät Syyrian, Irakin ja Afganistanin yhä pahenevista olosuhteista.

Globaali on tullut Suomeen. Paikallisen palvelujärjestelmän tason lisäksi suomalaisessa poliittisessa ja viranomaispäätöksenteossa ja toiminnassa on otettava entistä voimakkaammin osaa keskusteluun ihmisten ja yhteisöjen hyvinvoinnista ja eriarvoistumisesta globaalisti. EU:n jäsenyys tuo jäsenvaltioilleen moraalisia vastuita, mutta kansallisvaltioissa vasta luodaan rakenteita joilla vastuuseen vastataan.

Vuonna 2015 alussa käynnistyneessä tutkimushankkeessa tavoitteena on tutkia paperittomuutta ja asumiseen perustuvan sosiaaliturvan ulkopuolella elävien ulkomaalaisten elämää pääkaupunkiseudulla. Vielä keväällä 2015 tilanne pakolaismäärien suhteen Suomessa oli toinen kuin lokakuussa. Oletettavaa on, että myös nk. paperittomien määrät tulevat Suomessa lähitulevaisuudessa kasvamaan, koska kaikki nyt maahan tulevat eivät saa turvapaikka- ja oleskelulupaa Suomesta.

Tutkimuksessani esittelen aluksi paperittomuuden määrittelyä sekä pääkaupunkiseudun tilannetta keväällä ja kesällä 2015 kerätyn aineiston pohjalta. Lisäksi pohdin aineiston pohjalta millaisia haasteita kotouttamis- ja muu julkinen palvelujärjestelmä tulee kohtaamaan lähitulevaisuudessa pääkaupunkiseudulla ja valtakunnallisesti.

Henkilökohtaistaminen Ison-Britannian sosiaalihuollossa vuosien 2007-2014 - systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Marjaana Kirjavainen, Sosiaalityön erikoistumisopinnot/hyvinvointipalvelut
Ammatillinen lisensiaatin tutkimus, Lapin Yliopisto

Sosiaalipalveluiden henkilökohtaistaminen on osa länsimaissa tapahtuvaa sosiaali- ja terveyspolitiikan muutosta, johon väestötasolla vaikuttavat eliniän pidentyminen, sodanjälkeisen sukupolven ikääntyminen sekä taloudellinen taantuma. Nämä aiheuttavat kustannusten lisääntymistä, palveluiden uudelleen organisoitumisen sekä vastuun- ja vallanuusjaon tarpeita sosiaali- ja terveydenhuollossa. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessani tarkastelen henkilökohtaistamista osana Ison-Britannian aikuisten sosiaalihuollossa, jossa sitä on toteutettu jo yli kymmenen vuoden ajan. Katsaus on vielä keskeneräinen sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus perustuu 42:een tekstiin, joista 39 on ilmestynyt vertaisarvioituissa lehdissä. Kolme muuta ovat väitöskirja, oppikirja ja pamfletti. Tekstien kirjoittajat ovat kaikki brittiläisiä ja tekstit ovat yhtä lukuunottamatta julkaistu Isossa-Britanniassa. Aineiston analyysissä olen käyttänyt aineistolähtöistä teemoittelua.

Kysyn katsauksessa mitä kirjoittajat tarkoittavat henkilökohtaistamisella. Toiseksi tarkastelen minkälaisia tavoitteita kirjoittajan liittävät henkilökohtaistamiseen sekä minkälaisia poliittis-ideologisia diskursseja kirjoittajat ovat havainneet henkilökohtaistamisen taustalla. Lopuksi tarkastelen minkälaista kritiikkiä ja vaihtoehtoja kirjoittajat ovat esittäneet henkilökohtaistamiselle.

Kirjoittajat eivät ole löytäneet yhtä yhtenäistä määritelmää tälle laajalle yhteiskunnalliselle ilmiölle. Osa kirjoittajista määrittelee sen henkilökohtaisen budjetoinnin kautta, joka on kuitenkin vain tapa toteuttaa henkilökohtaistamista. Usein sitä kuvataan sen tavoitteiden kautta.

Teemoittelun avulla aineistosta nousee kuusi tavoitetta henkilökohtaistamiselle. Ensimmäisenä on yleinen tarve muutokseen. Toisena palvelun käyttäjien toivotaan muuttuvan yhteistyökumppaneiksi ja palvelujen tilaajiksi. Kolmantena tavoitteena on uudenlainen tapa järjestää ja tuottaa sosiaalipalveluja universaalien neuvontapalveluiden ja palveluntuotannon markkinoistamisen avulla. Neljäntenä tarve säästää. Palvelun käyttäjän valinnanvapauden ja itsenäisyyden avulla toivotaan näiden tavoitteiden toteutuvan samalla kun ne ovat virallisen

henkilökohtaistamispolitiikan keskeisiä tavoitteita. Henkilökohtaistamisella tavoitellaan siis sekä rakenteellisia, palvelun käyttäjän asemaan että taloudellisuuteen kohdistuvia muutoksia.

Henkilökohtaistamisen taustalla kirjoittajat hahmottavat diskurssit kansalaisuudesta ja konsumerismista. Henkilökohtaistaminen perustui alun perin keskustelulle kansalaisuudesta. Tässä sosiaalisen kansalaisuuden käsite ja vammaisuuden sosiaalinen malli ovat olleet keskeisiä tekijöitä. Pikku hiljaa henkilökohtaistamista on alkanut ohjata konsumerismiin perustuva yksilökeskeinen uusliberalistinen talouspoliittinen ajattelu, joka perustuu markkinatalouden laajentamiseen, tehokkuuteen ja valinnan vapauteen. Isossa-Britanniassa ei kuitenkaan ole pystytty ratkaisemaan kansalais- ja konsumerismi diskursseista juontuvaa ristiriitaa oikeuksien ja kuluttajuuden välillä.

Kirjoittajat kritisoivat henkilökohtaistamisen yksilökeskeisyyttä ja sitä, että sen avulla ei ratkaista rakenteellista ja yhteiskunnan prosesseista johtuvaa köyhyyttä ja eriarvoistumista. Pahimmillaan se voi jopa lisätä näitä. Vaihtehtona yksilökeskeisyydelle osa kirjoittajista ehdottaa kollektiivisen toiminnan resurssioimista ja tukemista. Heidän mukaan nykyinen henkilökohtaistamispolitiikka ei tarjoa riittävästi mahdollisuuksia yhteistoimintaan, vaikka siinä painotetaan yhteistyötä palvelun käyttäjien kanssa sekä eri hallintokuntien ja palveluntuottajien kumppanuustyöskentelyä. Toisena näkökulmana osa kirjoittajista painottaa, että henkilökohtaistamisessa sosiaalisten suhteiden ja keskinäisen riippuvuuden merkitys tulisi tunnustaa sekä yksilöiden ja ryhmien välillä että rakenteellisella ja politiikka tasolla.

Kahden somalalaisen kertomukset vuorovaikutuksesta ja tulkkipalvelusta suomalaisessa äitiyshuollossa

Annika Lillrank, Dosentti, Helsingin yliopisto

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää miten kaksi somalilaista pakolaisnaista kokivat raskauden ja synnytyksen vuorovaikutuksessa suomalaiseen äitiyshuoltoon. Salutogeenisen teorian mukaan ihmisillä on käytössään erilaisia selviytymistä edistäviä voimavaroja. Terveyttä edistää tarve olla vuorovaikutuksessa, ja käyttää apunaan ympäristössä olevia resursseja ongelmien ratkaisuun (Anderson, Björnberg & Eastmood 2010).

Pakolaisille vuorovaikutuksessa oleminen ja hoidon ymmärtämiseen vaikuttaa olennaisesti tulkkipalveluiden saatavuus. *Kysynkin, miten tulkki palvelu voi edesauttaa, tai sen puute vaikeuttaa, pakolaisnaisten vastavuoroista vuorovaikutusta äitiyshuoltoon?* Aikaisempien tutkimusten mukaan kommunikaationvaikeudet äitiyshuollossa on koettu ongelmallisina somalainien keskuudessa (Dengi ym 2014).

Tutkimusaineisto on osa-hanke ja kerätty 2012 yhteistyössä Vantaan ”*Osaavampi vanhempimaahanmuuttajavanhempien kotoutumiskoulutuksen kehittämishankeen kanssa*”. Tähän tutkimukseen osallistui 11 Euroopan ulkopuolelta tulevaa lastaan kotona hoitavaa pakolaisnaista. Haastattelut tehtiin tulkkien välityksellä. Analyysin lähtökohtana on että kertoja arvioi ja valikoi niitä tapahtumia joista haluaa kertoa (Riessman 2008: 3).

Nadinan ja Saydan kertomukset valottavat miten eri tavalla he kokivat tullessa kohdatuiksi yksilöinä. Heillä oli myös erilaisia voimavaroja löytää resursseja lähiympäristöstä. Nadinaa auttoi vuorovaikutuksen rakentamisessa tulkki ja lääkäri ’ammattillisena kanssa-ihmisenä’ vahvistivat hänen luottamustaan annettuun hoitoon. Sayda puolestaan ei kokenut tullessa vastavuoroisesti kohdatuksi ja että hänen moniin pyyntöihinsä tulkin tarpeesta ei vastattu. Tulkin puute jätti hänet pitkä-aikaiseen epätietoisuuteen ja katkeruuteen raskauden ja synnytyksen hoidosta. Tulkkipalvelujen saatavuudella ja vastavuoroisella vuorovaikutuksella voi edesauttaa pakolaisnaisten kotoutumista.

Kirjallisuus

Andersson, HE, Björnberg, U & Eastmond, M, (eds) (2010) *Mellan det förflutna och framtiden. Asylsökande barns välfärd, hälsa och välbefinnande*, Geson Hylte tryck, Göteborg.

Degni, F, Suominen, S, El Ansari, W, Vehviläinen-Julkunen, K, Essen, B. (2014) Reproductive and maternity health care services in Finland: perceptions and experiences of Somali-born immigrant women. *Ethnicity & Health*, 19:3, 348-366.

Riessman, Kohler, C. (2008) *Narrative Methods for the Human Sciences*. Los Angeles: Sage.

Suomalaiset sosiaali- ja terveysalan järjestöt ja globalisaatio

Heikki Parviainen, Asiantuntija, SOSTE

Esityksessä kuvataan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen keskusjärjestön, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n, kansainvälistä verkostotyötä, sen sisältöjä ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Lisäksi tarkastellaan suomalaisten sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä.

SOSTE:n pääasiallinen yhteistyömuoto kansainvälisen sosiaalipolitiikan alueessa on International Counsel for Social Welfare (ICSW), Lisäksi SOSTE on jossain muodossa mukana useissa muissa kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa. SOSTE:n jäsenjärjestöistä osan, esimerkiksi Punaisen Ristin, toiminta on lähtökohtaisesti kansainvälistä ja lisäksi järjestöillä on erilaisia omia kansainvälisiä hankkeita ja yhteistyötä.

Kansainvälinen yhteistyö noudattaa SOSTE:ssa rakentuu sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kasvun – hyvinvointitalouden - periaatteiden varaan. Kansainvälisessä yhteistyössä keskeinen kysymys on ollut taloudellinen eriarvoisuus, johon on pyritty vaikuttamaan kansainvälisen minimisosiaaliturvajärjestelmä-hankkeen (Social Protection Floor) sekä kansainvälisen köyhyyden vastaisen verkoston (IAPN) työn kautta.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kannalta tärkein ajankohtainen kysymys on nykyisen hallituksen esittämä kehitysyhteistyömäärärahojen uudelleen kohdentaminen ja supistaminen aiempaan verrattuna. Nämä toimenpiteet eivät koske ainoastaan kehitysyhteistyöjärjestöjä, vaan ne vaikuttavat suoraan SOSTE:n jäsenjärjestöjen kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin; välillisiä vaikutuksia ovat muun muassa järjestöjen kansainvälisten yhteistyöverkostojen rahoituksen pieneneminen ja kansainvälisiä asioita koskevan kiinnostuksen hiipuminen yleensä.

Järjestötoiminnan tulevaisuuden osalta kysymyksiä herättää myös se, mikä on Raha-automaattiyhdistyksen halukkuus tai mahdollisuus tukea tulevaisuudessa suomalaisten järjestöjen kansainvälisiä hankkeita. Kotimaassa mahdollisesti kasautuvien sosiaalisten ongelmien ja rahoituskuvioiden ohella EU:n pakolais- tai siirtolaiskriisi voi luoda paineita sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toiminnalle.

Rautaa maailmalle, mitä tilalle?

Satu Ranta-Tyrkkö, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto, satu.ranta-tyrkko@uta.fi

Esitykseni käsittelee heimoväestön asemaa Itä-Intiassa Odishan osavaltion pohjoisosissa sijaitsevalla rautakaivosalueella (Barsuan, Tensa, Koida). Intiassa heimoväestöllä, joita kutsutaan myös Adivaseiksi, tarkoitetaan Intian alkuperäisasukkaita, joita on noin 8 prosenttia väestöstä (liki 100 miljoonaa). Huomattavalla osalla kyseisen kaivosalueen heimoväestöstä on juuret naapuriosavaltiossa Jharkhandissa (aiemmin osa Biharina), josta heidän perheensä ovat muuttaneet alueelle työn perässä mahdollisesti jo sukupolvia sitten. Kyseisellä kaivosalueella he ovat joustavaa ja halpaa tarpeen mukaan palkattavaa työvoimaa paikallisille kaivosyhtiöille, ja töissä etupäässä rautamalmin kuljetuksessa ja lastauksessa. Alati laajeneva kaivostoiminta valtaa aluetta metsäinen vuori vuorelta ja on käytännössä pilannut alueen vesistöt, heikentänyt maaperän viljavuutta, ja syrjäyttänyt heimoväestön perinteiset tulonlähteet, kuten keräilyn tai lehtilautasten teon. Samalla kun alueelta lähtee mittavia määriä rautaa globaaleille markkinoille (lähinnä Kiinaan) sekä Intian omaan kulutukseen, alue on pysynyt resurssirajaseutuna (resource frontier), jossa vastineeksi on äärimmäisen niukasti mitään palveluita alueen asukkaille.

Samalla kun esittelen rautakaivosaluetta ja heimoväestön asemaa, pyrin asettamaan esitykseni mm. David Harveyn ja Jason Mooren Marxin ajatuksia hyödyntävän analyysin kehikkoon. Esitys liittyy Suomen Akatemian rahoittamaan kaivosteollisuuden vaikutuksia sosiaalityön näkökulmasta tarkastelemaan sosiaalityön postdoc-tutkimukseeni.